

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

การดำเนินคดีอาญานั้น มีวัตถุประสงค์ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง โดยพยายามให้ไต่สวนผู้กระทำผิดความผิดมาฟ้องร้องต่อศาล และให้มีการพิจารณาพิพากษาโดยเที่ยงธรรมที่สุด¹ ซึ่งลักษณะสำคัญของการดำเนินคดีอาญาในปัจจุบันนั้นก็คือการแยก "หน้าที่สอบสวนฟ้องร้อง" และ "หน้าที่พิจารณาพิพากษาคดี" ออกจากกัน และให้องค์กรในการดำเนินคดีอาญา ที่ต่างหากจากกันเป็นผู้ทำหน้าที่ทั้งสองนั้น และให้โอกาสแก่ผู้ต้องหา และจำเลยไต่ต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ในการดำเนินคดีอาญาจึงให้สิทธิต่าง ๆ แก่ผู้ต้องหาและจำเลย และห้ามการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยมิชอบ² สิทธิต่าง ๆ ของผู้ต้องหาและจำเลย ตามกฎหมายไทย เช่น สิทธิยื่นคำร้องขอต่อศาลให้ปล่อยตนเองได้ ถ้าการควบคุมหรือขังทำโดยผิดกฎหมาย,³ สิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การใด ๆ,⁴ สิทธิที่จะพบและปรึกษากับทนาย หรือผู้ที่จะเป็นทนาย

¹ ใหญ่ก แสงอุทัย, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา: ศึกษาทางคดีพิพากษาศาลฎีกา (พระนคร: โรงพิมพ์แม่บ้านการเรือน, 2507), หน้า 10.

² คณิต ฅ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, (กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์, 2528), หน้า 6 - 7.

³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 90.

⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134, มาตรา 172
วรรคสอง.

สองข้อสอง,⁵ และสิทธิที่จะได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็ว เมื่อเกิดอาการเจ็บป่วย⁶ เป็นต้น เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว หากผู้ต้องหาหรือจำเลยมีอาการผิดปกติทางจิตที่จะเรียกได้ว่า "วิกลจริต" ในระหว่างการดำเนินคดีแล้ว ก็อาจทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยดังกล่าวนั้น ไม่มีความสามารถที่จะใช้สิทธิต่าง ๆ ดังกล่าวเพื่อประโยชน์ของตนในการดำเนินคดีอาญาได้ ซึ่งทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดี ฉะนั้นจึงต้องมีกฎหมายที่บัญญัติถึงวิธีพิจารณาในการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ต้องหาและจำเลยที่วิกลจริตไว้เป็นพิเศษ สำหรับในเรื่องความวิกลจริตของผู้ต้องหาและจำเลยในระหว่างการดำเนินคดีนี้เป็นคนละเรื่อง กับบุคคลที่มีความวิกลจริตในขณะกระทำ ความผิดอันเป็นเหตุให้ได้รับการยกเว้นโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 65 ซึ่งความวิกลจริตในกรณีตามประมวลกฎหมายอาญานี้ให้ความสำคัญถึง เรื่องความรู้สำนึก และ ความรู้สึกผิดชอบของผู้ต้องหาและจำเลยในขณะกระทำความผิด แต่จะเป็นเหตุให้ต้องใช้วิธีพิจารณาเป็นพิเศษในการดำเนินคดีอาญา ตามที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 14 ซึ่งต้องงคราะบวนพิจารณาในการดำเนินคดีไว้ชั่วคราว ทั้งในชั้นสอบสวน และในชั้นการพิจารณาคดี แต่ผู้ต้องหาและจำเลยที่วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ จนกว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้นั้นจะหายก็จนมีความสามารถในการต่อสู้คดีได้แล้ว การดำเนิน กระบวนพิจารณาในการดำเนินคดีจึงจะดำเนินต่อไป

สำหรับในเรื่องการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ต้องหาและจำเลยที่วิกลจริตนี้ ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยนั้น มีบัญญัติอยู่ใน มาตรา 14 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพียงมาตราเดียวเท่านั้น ซึ่งยังมีข้อความที่เคลือบคลุมไม่ชัดเจนอยู่หลายประการ ในขณะเดียวกันก็มีไคมีระเบียบโค ๆ ที่นำมารองรับในทางปฏิบัติ ที่จะทำให้เกิดความเข้าใจที่ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ปัญหาเรื่องนี้ก็ยังมีได้รับความสนใจในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร ทั้งที่เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยในการต่อสู้คดีอาญานั้นมีความสำคัญมาก ซึ่งแตกต่างกับในต่างประเทศ เช่นประเทศสหรัฐอเมริกาที่ให้ความสำคัญแก่ปัญหาเรื่องนี้ และมีความพยายามที่จะวางหลักเกณฑ์ และวิธีพิจารณาในการปฏิบัติต่าง ๆ

⁵ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 8(2).

⁶ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 8(3).

ให้เหมาะสม และมีประสิทธิภาพทั้งรายละเอียดที่ไต่ถามไปแล้วในบทที่ 4 เมื่อไต่ถามการ
ศึกษาพิจารณาแล้ว ผู้เขียนจึงไต่ถามข้อสังเกตนางประการ เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาแก่
ผู้ต้องหาและจำเลยที่วิกลจริตในประเทศไทย ดังนี้

1. ในเรื่องความหมายและขอบเขตของคำว่า "วิกลจริต" นั้น ไม่ได้มีบทบัญญัติ
ของกฎหมายฉบับใดที่ให้คำนิยาม หรืออธิบายถึงความหมายและขอบเขตของคำ ๆ นี้ให้เป็น
ที่เข้าใจถูกต้องตรง ซึ่งจากการศึกษาและวิเคราะห์แล้ว ผู้เขียนมีความเห็นว่า คำว่า
"วิกลจริต" นั้น เป็นคำที่มีความหมายและขอบเขตไม่แน่นอน แล้วแต่วัตถุประสงค์ของกฎหมาย
แต่ละฉบับที่นำเอาคำนี้ไปใช้ สำหรับความวิกลจริตตามมาตรา 14 แห่งประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญานี้ น่าจะหมายความถึง "ความผิดปกติทางจิตในขนาดความรุนแรงที่จะ
มีผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่สามารถจะต่อสู้คดีได้" ส่วนความสามารถในการต่อสู้คดีนั้น
ผู้เขียนมีความเห็นว่า จะหมายถึง "ความสามารถของผู้ต้องหาหรือจำเลยในการที่จะใช้สิทธิ
ของคนตามบทบัญญัติของกฎหมายที่มีไว้เพื่อประโยชน์ของผู้ต้องหาหรือจำเลยในการดำเนิน
คดีอาญาได้พอสมควร" ซึ่งการพยายามที่จะกำหนดถึงความหมายและขอบเขตของถ้อยคำ
เหล่านั้น มีความสำคัญอย่างมากในทางปฏิบัติ เนื่องจากว่าการดำเนินคดีอาญาในประเด็น
เรื่องความวิกลจริตนี้ มิได้ใช้แค่ศาสตร์ทางกฎหมายหรือนักกฎหมาย เท่านั้นที่จะเข้ามามีบทบาท
ในประเด็นปัญหานี้ แต่มีความจำเป็นที่จะต้องนำเอาวิชาการทางการแพทย์มาใช้ และตัวแพทย์
เองก็จะต้องเข้ามามีบทบาทด้วย ฉะนั้น เมื่อคำนึงถึงความชำนาญอยู่ในแต่ละศาสตร์ของคน
ในขณะที่การวินิจฉัยประเด็นปัญหาที่ต้องใช้ศาสตร์ทั้งสองแขนงควบคู่กันไป จึงจำเป็นที่จะ
ต้องทำความเข้าใจให้ถูกต้องตรงกันด้วย

2. ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 14 นั้น ในชั้นการสอบสวน
ปรากฏว่าอำนาจในการดำเนินการพิจารณาและวินิจฉัยว่า ผู้ต้องหาวิกลจริตและไม่สามารถ
ต่อสู้คดีได้หรือไม่นั้น อยู่ในดุลพินิจของพนักงานสอบสวนหรือในทางปฏิบัติก็คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจ
นั่นเอง โดยเหตุที่ลักษณะของประเด็นปัญหา เรื่องความวิกลจริต และความสามารถในการต่อสู้
คดีของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนนั้น มีความสำคัญ เนื่องจากมีผลกระทบบ้างถึง เสรีภาพของผู้ต้องหา
และกระหนาบถึงสิทธิต่าง ๆ ในการต่อสู้คดีอีกประการ ซึ่งการดำเนินการโดยพนักงานสอบสวน
ไม่จำต้องกระทำโดยเปิดเผยหรือกระทำต่อหน้าผู้ต้องหาอย่างการพิจารณาในศาล ฉะนั้น
อาจจะ เป็นโอกาสให้พนักงานสอบสวนใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบได้โดยง่าย

3. มีข้อนำสั่ง ระบุว่า ในกรณีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่า จำเลยวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีนั้น และทำการส่งตัวผู้ต้องหาไปรับการรักษาซึ่งฝ่ายผู้ต้องหาไม่ยอมรับ เห็นว่าพนักงานสอบสวนใช้อำนาจโดยมิชอบ และมีผลทำให้จำเลยต้องชากอิสรภาพ พร้อมทั้งเป็นการตัดโอกาสที่ผู้ต้องหาจะต่อสู้คดีให้พ้นผิดได้ เนื่องจากการดำเนินคดีของบุคคลนั้น การโต้แย้งคัดค้านของฝ่ายผู้ต้องหาในปัญหาเรื่องนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่า น่าจะลงพิจารณา กฎ มาตรา 90 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา⁷ ว่าจะนำมาใช้เป็นประโยชน์ แก่ฝ่ายผู้ต้องหาได้หรือไม่

มาตรา 90 นี้ เป็นมาตรการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลในชั้นตอนภายหลังการจับกุม หรือไม่ว่าการควบคุมหรือขังโดยผิดกฎหมายที่เกิดขึ้นไม่ว่าเวลาใด หลักการนี้ตรงกับหลักการของนานาประเทศที่เรียกว่า "Writ of Habeas Corpus" ซึ่งหมายถึง หมายที่ศาลออกเพื่อสั่งให้มีการปล่อยผู้ที่ถูกควบคุมหรือคุมขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย⁸

7 มาตรา 90 "เมื่อมีการอ้างว่าบุคคลใดต้องถูกควบคุมหรือขังโดยผิดกฎหมาย หรือถูกจำคุกผิดจากคำพิพากษาของศาล บุคคลเหล่านี้มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ปล่อย คือ

- (1) บุคคลที่ถูกเข้า เช่นนั้น
- (2) สามี ภริยา หรือญาติของผู้นั้น หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง
- (3) พนักงานอัยการ
- (4) ผู้บัญชาการ เรือนจำ หรือทัณฑ

เมื่อได้รับคำร้องดังนั้น ให้ศาลหมายเรียกเจ้าพนักงานหรือบุคคลอื่นซึ่งก่อให้เกิดการควบคุม ขัง หรือจำคุก และผู้ที่ถูกควบคุม ขัง หรือจำคุกมาพร้อมกัน ถ้าเป็นที่พอใจ ศาลว่า การควบคุมหรือการขังนั้นผิดกฎหมาย หรือการจำคุกนั้นผิดไปจากคำพิพากษา ก็ให้ศาลสั่งปล่อยตัวผู้นั้นไป"

⁸ สุพิศ. ปราณีศพลกรัง. "การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาโดยองค์กรตุลาการ ในชั้นก่อนการพิจารณา: ศึกษาเปรียบเทียบกรณีไทยและสหรัฐอเมริกา." (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528). หน้า 116.

คำว่า "ควบคุมหรือซัง" ในมาตรา 90 นี้ เป็นถ้อยคำที่ใช้ความหมาย
 ธรรมดา มิได้จำกัดซึ่งที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(21) และ
 มาตรา 2(22) อธิบายไว้⁹ ฉะนั้นถ้าบุคคลต้องถูกควบคุมหรือซังโดยนิตกกฎหมายแล้ว
 ไม่ว่าจะ เป็นการควบคุมหรือซังโดยเจ้าพนักงานหรือบุคคลธรรมดาที่อยู่ในความหมายของ
 คำว่า ควบคุมหรือซังนี้ทั้งสิ้น¹⁰ และการถูกควบคุมหรือซังนั้นนิตกกฎหมายหรือไม่ ต้องพิจารณา
 จากตัวผู้ถูกควบคุมหรือซัง โดยนิตก คำว่า "นิตกกฎหมาย" จึงหมายถึงการสูญเสียเสรีภาพ
 ในการเคลื่อนไหว เปลี่ยนที่ทางที่ผู้ถูกควบคุมตัวหรือซังนั้น ไม่จำกัดยอมรับสภาพเช่นนั้น
 ทั้งนี้โดยไม่คำนึงว่าการกระทำนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่¹¹

เมื่อพิจารณาถึงมาตรา 90 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาในข้อนี้แล้ว
 ผู้เขียนมีความเห็นว่าบุคคลที่ไต่กระบวนอยู่ในมาตรา 90 นั้น หากเห็นว่าการดำเนินการของ
 พนักงานสอบสวนที่ทำให้ผู้ต้องหาของสูญเสียเสรีภาพ ตามมาตรา 14 นั้น เป็นการใช้อำนาจ
 โดยไม่ถูกต้องแล้ว บุคคลดังกล่าวก็ย่อมจะมีอำนาจร้องให้ศาลขอให้ปล่อยตัวผู้ต้องหาดังกล่าวได้

แม้จะสามารถนำมาตรา 90 มาใช้เพื่อเป็นมาตรการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ
 ของผู้ต้องหาได้ก็จริงอยู่ แต่ก็มิได้ให้ข้อสังเกตว่า การใช้มาตรการดังกล่าวนี้ก็จะยังไม่กว้างขวาง
 แพร่หลายนัก ซึ่งอาจจะ เป็นเพราะรายละเอียดหรือทางปฏิบัติไม่ชัดเจน ศาลจะทราบถึงการ
 คุมซังโดยมิชอบด้วยกฎหมายก็ต่อ เมื่อมีการร้องขอขึ้นมาก่อน ศาลจะไม่วินิจฉัยหากไม่มีผู้ใดร้องขอ¹²

4. จากการวิจัยพบว่า ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 14
 นี้มิได้บัญญัติให้อำนาจแก่พนักงานอัยการในการดำเนินการใด ๆ ในวิธีพิจารณาในการดำเนินคดี
 อาญาแก่ผู้ต้องหาและจำเลยที่วิกลจริตแต่ประการใด ประกอบกับในระเบียบของกรมอัยการ

⁹ คณิต ฅ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, หน้า 109.

¹⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 1200/2504.

¹¹ คณิต ฅ นคร. "กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, หน้า 109.

¹² เกียรติชจร วิจารณ์สวัสดิ์, "คำบรรยายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
 เปรียบเทียบ 2" กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตศึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
 2523.

ว่าด้วยการค่าเงินค้ำของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2528 ข้อ 56¹³ บัญญัติให้อัยการรอกการ ยื่นฟ้องต่อศาลไว้ก่อน แม้จะได้มีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหาไว้แล้ว หากว่าผู้ต้องหาไม่สามารถต่อสู้ คดีได้ เพราะเหตุวิกฤตวิกรนั้น ทำให้เกิดข้อสงสัยว่า หากพบว่าผู้ต้องหาไม่สามารถต่อสู้คดี เมื่อภายหลังที่พนักงานอัยการได้มีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหาแล้ว แต่ยังมีไต่ยื่นฟ้องต่อศาล ในเวลา นั้น ใครที่จะ เป็นผู้มีส่วน่าเงินการวินิจฉัย และส่งตัวผู้ต้องหาให้แพทย์ทำการรักษาตาม บทบัญญัติในมาตรา 14 เนื่องจากพันอำนาจของพนักงานสอบสวนและกัเลยระยะเวลาที่ อาจจะมีการสั่งให้สอบสวน เพิ่ม เคิมแล้ว ขณะ เกี่ยวกันคดีนี้ก็ยังไม่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาล ฉะนั้นศาลก็ยังไม่มีส่วน่าเงินการใด ๆ นอกจากนี้ก็มีไต่มีกฎหมายใด ๆ ให้ส่วน่าเงิน กัก พนักงานอัยการค่าเงินการในเรื่องนี้ ซึ่งจากข้อปัญหาที่ยกขึ้นมานี้น่าจะ เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็น ส่วนหนึ่งว่า กฎหมายที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ในปัจจุบันยังมีข้อบกพร่องอยู่

5. จากการวิจัยพบว่า ในการตรวจทางจิตแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยของแพทย ความคำสั่งของพนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณี เพื่อ เป็นข้อมูลประกอบการวินิจฉัยถึง ความวิกฤตวิกร และความสามารถในการต่อสู้คดีของผู้ต้องหาและจำเลยนั้น มิได้มีบทบัญญัติ ที่กำหนดถึงข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาในการตรวจของแพทย์ว่าต้องใช้ เวลาเท่าใด แม้ว่า การตรวจทางจิตนั้นจะใช้ระยะเวลาไม่แน่นอน หรือบางครั้งก็ใช้เวลา เก้ากู่อาการของ ผู้ต้องหาหรือจำเลย แต่การกำหนดข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาที่น่าจะ เป็นสิ่งที่จำเป็น เพื่อที่ จะคุ้มครอง เสรีภาพของผู้ต้องหาและจำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาใน ปัจจุบัน ระยะเวลาในการตรวจผู้ต้องหาของแพทย์ถือ เป็นระยะเวลาในการควบคุมตัว เพื่อ การสอบสวน ตามมาตรา 87 ก้วย¹⁴ ส่วนระยะเวลาในการตรวจจำเลยตามคำสั่งของศาล นั้นไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ แต่ในทางปฏิบัติก็คงจะแล้วแต่ที่ศาลจะกำหนดซึ่งมิได้มีหลักเกณฑ์ หรือข้อจำกัดที่แน่นอน การที่ไม่ได้มีบทบัญญัติจำกัดระยะเวลาในการตรวจไว้นี้ย่อม เป็นผล เสียแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่อาจจะต้องอยู่ในการควบคุมตัวนาน เกินความจำเป็นได้

¹³ ฎเชิงอรรถที่ 119 บทที่ 2.

¹⁴ ฎบทที่ 2 ข้อ 2.5.4.

6. ในกรณีที่ไค้มีการวินิจฉัยว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีไค้ จึงไค้มีการส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปรับการรักษานั้น มาตรา 14 มิไค้บัญญัติถึงข้อจำกัดระยะเวลาในการรักษา โดยกำหนดไค้ให้ทำการรักษาจนกว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหายเป็นปกติ หรือจนมีความสามารถในการต่อสู้คดีไค้จึงนำตัวมาไค้เป็นคดีต่อไป หากผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้นั้นยังไม่หายก็คงต้องรับการรักษาโดยอยู่ในความดูแลของทางโรงพยาบาลจนหมดอายุความ ซึ่งจะเป็นเวลานานเท่าไค้ก็นักขึ้นอยู่กับข้อหาของผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น ความประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 แต่หากว่าเมื่อแพทย์ไค้ทำการรักษาผู้ต้องหาหรือจำเลยไปสักกระยะหนึ่งแล้วสามารถคาคหมายไค้ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้นั้นไม่มีโอกาสจะรักษาไค้ได้อย่างแน่นอน ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นแล้ว เมื่อมาตรา 14 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มิไค้มีบทบัญญัติถึงเรื่องนี้ มีปัญหาว่าจะทำอย่างไรจะทำการรักษาไค้ไปทั้ง ๆ ที่รู้ยู่ว่ ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีโอกาสจะหายและกลับมาสู่การพิจารณาคดีไค้อีก หรือจะทำอย่างไร

7. จากการท้าวททยานินพนธ์พบว่า ในกรณีที่ปรากฏในภายหลังจากที่ศาลไค้มีคำพิพากษาเสร็จ เกิดขาดลงโทษจำเลยแล้วว่ จำเลยน่าจะวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีในเวลาที่มีการพิจารณาคดีนั้น ไม่มีบทบัญญัติไค้ ๆ ในกฎหมายไทยที่จะให้จำเลยมีโอกาสร้องขอให้พิจารณาคดีใหม่ หรือโอกาสในการพิสูจน์ว่ ในเวลาที่มีการพิจารณาคดีอยู่นั้นจำเลยวิกลจริต และไม่สามารถต่อสู้คดีไค้ อันจะทำให้กระบวนการที่ผ่านมา เป็นกระบวนการพิจารณาที่ไม่ชอบและกรณีดังกล่าวก็ไค้ไม่อยู่ภายใต้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ควย 15

15พระราชบัญญัติรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 มาตรา 5.

ข้อเสนอแนะ

เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า การดำเนินคดีอาญาในปัจจุบันนี้ให้สิทธิแก่ผู้ต้องหา และจำเลยในการต่อสู้คดีกันอย่างเต็มที่ ฉะนั้น เมื่อมีปัญหาว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นวิกลจริต จะทำให้ไม่มีความสามารถในการต่อสู้คดีหรือไม่ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการมีพยานหลักฐานทาง วิธีพิจารณา เป็นพิเศษเพื่อใช้ดำเนินการในกรณีนี้ เพื่อให้มีการวินิจฉัยถึงสภาพทางจิตของ ผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยถูกต้อง รวดเร็ว และเที่ยงธรรม สำหรับการดำเนินการในชั้นต่อไป คือ การดำเนินคดีอาญานั้นต่อไปหากวินิจฉัยได้ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้นั้นยังมีความสามารถ ในการต่อสู้คดี และให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการรักษาอย่างมีประสิทธิภาพและโดยรวดเร็ว ให้กลับมามีความสามารถในการต่อสู้คดีได้อีก เพื่อการดำเนินคดีอาญาจะได้ดำเนินต่อไปได้ ในกรณีที่วินิจฉัยได้ว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้นั้นวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ด้วยเหตุ นี้ในการดำเนินการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการมีพยานหลักฐาน ที่เป็นการวางแผนปฏิบัติต่าง ๆ ให้เป็นที่ชัดเจนโดยพิจารณาในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อให้กฎหมาย มีประสิทธิภาพที่สุด พร้อมทั้งยังเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลด้วย

จากการศึกษา เพื่อให้การดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ต้องหาและจำเลยที่วิกลจริตนั้น เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความถูกต้อง เที่ยงตรง และรวดเร็วนั้น ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรจะให้มีการกำหนดถึงความหมายและขอบเขตของความวิกลจริต และ ความไม่สามารถในการต่อสู้คดี ตามที่บัญญัติอยู่ใน มาตรา 14 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้เป็นที่ชัดเจนยิ่งขึ้นทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันระหว่าง เจ้าหน้าที่ผู้มีบทบาทเกี่ยวข้อง เช่น นักกฎหมาย และแพทย์ ในขณะที่เกี่ยวข้องก็ควรให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์ประสงค์ของกฎหมายด้วย การกำหนดถึงความหมายและขอบเขตของถ้อยคำดังกล่าว นั้นคงไม่อาจจะระบุได้อย่างแน่นอนว่า ความวิกลจริตนั้นจะคงหมายถึงโรคอะไรบ้าง และมี อาการขนาดไหน แต่ก็ควรที่จะกำหนดถึงความหมายให้เป็นมาตรฐานในความเข้าใจ ซึ่งไม่ จำต้องแก้ไขมาตรา 14 ในเรื่องนี้ แต่อาจจะอยู่ในบทนิยามศัพท์ หรืออยู่ในกฎหมายย่อย หรือระเบียบปฏิบัติที่เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องจะนำไปใช้ปฏิบัติ ในกรณีความหมายของถ้อยคำ ดังกล่าวนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าความวิกลจริตและไม่สามารถในการต่อสู้คดีตามมาตรานี้

หมายถึง "ความผิดปกติทางจิตอันถือได้ว่าเป็นโรคในทางจิตเวชที่มีอาการรุนแรงจนเป็นเหตุให้
 ผู้ต้องหาหรือจำเลยสูญเสียความสามารถในการที่จะใช้สิทธิต่าง ๆ ของตน ตามกฎหมายที่ได้บัญญัติ
 ไว้เพื่อประโยชน์แก่ผู้ต้องหาหรือ จำเลยแล้วแต่กรณีในการต่อสู้คดี"

2. ขั้นตอนของการดำเนินการเพื่อวินิจฉัยในประเด็นความวิกลจริต และความสามารถ
 ในการต่อสู้คดีของผู้ต้องหาและจำเลยนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า ควรจะให้คงวิธีดำเนินการใน
 รูปแบบของมาตรการไว้ เพื่อความรวดเร็วในการดำเนินการ ในขณะที่เดียวกันก็ควรมีการกำหนด
 ถึงวิธีดำเนินการให้รัดกุมยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติของฝ่ายที่มีอำนาจในการวินิจฉัย
 และเพื่อคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้นั้นด้วย

3. การไต่สวน, การวินิจฉัย และการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ในการพิจารณา
 ประเด็นเรื่องความวิกลจริต และความสามารถในการต่อสู้คดีของผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น ควรจะ
 เป็นอำนาจของศาลในทุกชั้นตอน พนักงานสอบสวนควรมีอำนาจเพียงการสอบสวนเท่านั้น
 เมื่อมีเหตุควรสงสัยว่าผู้ต้องหาวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดี กระบวนการพิจารณารันต่อไปควรเป็น
 อำนาจของศาล เนื่องจากการพิจารณาโดยศาลนั้น ท่องทำการโดยเปิดเผยซึ่งต่างกับการดำเนิน
 การของพนักงานสอบสวน ในขณะเดียวกันก็จะไม่ก่อให้เกิดความยุ่งยาก เนื่องจากทางปฏิบัติใน
 เวลานี้ เวลาที่พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้ต้องหาไปทำการตรวจที่โรงพยาบาลจิตเวช ซึ่งบางครั้ง
 ก็ต้องใช้เวลานาน เมื่อครบกำหนดระยะเวลาฝากขังเป็นช่วง ๆ ตามมาตรา 87 พนักงานสอบสวน
 ก็ต้องนำตัวผู้ต้องหาจากโรงพยาบาลมาขอฝากขังที่ศาลอยู่แล้ว และเพื่อเป็นการป้องกันความล่าช้า
 ในกระบวนการพิจารณาศาล ก็ควรจะไต่กำหนดให้มีการพิจารณาในประเด็นปัญหานี้เป็นลักษณะของ
 วิธีพิจารณาพิเศษ ที่จะดำเนินการแยกจากการพิจารณาในประเด็นเรื่องการกระทำความผิดของ
 ผู้ต้องหาหรือจำเลย

4. ควรจะได้มีบทบัญญัติให้จำกัดระยะเวลาในการตรวจผู้ต้องหาหรือจำเลย
 เพื่อจะนำมาวินิจฉัยถึงสภาพทางจิตของผู้ต้องหา หรือจำเลยผู้นั้นด้วย เพื่อเป็นการคุ้มครองทอ
 สิทธิของจำเลยที่ควรจะได้รับการพิจารณาโดยรวดเร็ว และเป็นการป้องกันมิให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย
 ถูกควบคุมตัวอยู่นานเกินสมควร

5. ในทางการแพทย์ สำหรับหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะได้มีหน้าที่ในการตรวจและรักษา

ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริต หรือสงสัยว่าจะวิกลจริต ตามมาตรา 14 นี้ควรจะได้มีระเบียบปฏิบัติสำหรับการตรวจ การรักษา และการทำรายงานของแพทย์เพื่อที่จะเสนอต่อศาลนั้น เพื่อให้มีบรรทัดฐานเดียวกันในทุก ๆ หน่วยงาน ซึ่งจะทำให้เกิดความเสมอภาคแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มารับการตรวจหรือรักษา และการวางระเบียบนี้ทางฝ่ายแพทย์ก็ควรจะได้ร่วมมือกับทางนักกฎหมายด้วย เพื่อจะให้แนวทางปฏิบัติดังกล่าวนี้ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย

6. การตรวจและรักษาผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น น่าจะมีทบทวนที่เปิดกว้างให้ทำการตรวจหรือรักษาอย่างคนไข้นอกได้ในกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น ได้รับการประกันตัว เพื่อเป็นการคุ้มครองเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยดังกล่าว ในขณะที่เกี่ยวข้องเป็นการลดค่าใช้จ่ายของรัฐในการที่จะต้องเลี้ยงดูจำเลยในฐานะคนไข้นั้น ซึ่งก็ของใช้เจ้าหน้าที่และอุปกรณ์ต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น

7. ควรจะได้มีบทบัญญัติให้มีการรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ ภายหลังจากที่ศาลได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดให้ลงโทษจำเลย หากปรากฏว่าจำเลยน่าจะวิกลจริต และไม่สามารถต่อสู้คดีได้ในเวลาที่มีการพิจารณาคดี และประเด็นปัญหานี้ไม่เคยได้มีการหยิบยกขึ้นมาพิจารณาก่อนหน้านี้เลย ถ้าทรงตามเงื่อนไขอันสมควร ศาลก็อาจจะให้มีการพิจารณาคดีในปัญหาความวิกลจริต และความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลยในเวลาที่มีการพิจารณาคดี และหากศาลเห็นว่า จำเลยไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ก็ต้องยกเลิกคำพิพากษาลงโทษเดิม และต้องเริ่มกระบวนการพิจารณาคดีใหม่ แต่หากศาลเห็นว่าจำเลยมีความสามารถ ประเด็นเรื่องนี้ก็ตกไป และก็จะมีการบังคับคดีตามคำพิพากษาลงโทษเดิมต่อไป บทบัญญัติในลักษณะดังกล่าวนี้จะมี เนื่องจากมีความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิของจำเลยในกรณีที่มีกระบวนการพิจารณาโดยมิชอบ

ทั้ง 7 ประการที่กล่าวมานี้ คือข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย และมาตรการต่าง ๆ ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ต้องหาและจำเลยที่วิกลจริต ซึ่งกฎหมายไทยในปัจจุบันได้กล่าวถึงไว้น้อยมาก เพื่อให้กระบวนการดำเนินคดีอาญามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกันก็เป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหา และจำเลยด้วย